

N10 - Håkon Glosli m. fl. Oranienbaum m. r.

Håkon Glosli
Skogbrynet 12
1734 SARPSBORG
☎ 69131195

30.08.94 14:26

Løytnant Tommy Natedal
Gulsetkåsa 38

3727 SKIEN

Takk for brev av 14/2 d.å. Håper du får svar fra Grønnerød på de fleste spørsmål vedr. 10. komp., reg. Norge. Vi har vanskeligheter med forbindelse til ham, men når jeg nå har sendt ham din imponerende beskrivelse vedr. dette kompaniet i den tiden, håper jeg han hjelper til. Jeg ba ham innstendig om det i brevet.

Hvem som førte kompaniet da jeg var der fra ca. 11/2 til 27/2, vet jeg ikke. Vi fikk ikke føling med det. Det jeg husker er at vi lå i små landsbyhus; husker før angrepet startet den 25., at jeg hadde "sengeplassen" min ved en svær ovn. Disse ovnene var muret inn, slik at de ikke var så brennhete på yttersiden. Husker ikke om jeg lå under eller oppe på ovnen eller ved siden av, men det var ihvertfall behagelig varmt. Lus var en vanlig foreteelse, men jeg fikk ikke det på de få dagene. Hva denne landsbyen het, vet jeg ikke, men stedet var ikke langt fra angrepsstedet den 25. Det eneste navnet jeg oppfattet i den tiden var "Waiwara". Når vi har pratet om dette angrepet, er det nevnt at vi skulle omringe en kile som russerne hadde med spiss nordover mot veien Taps - Narva. Men sikkert eksisterer det vel en nøyaktig beskrivelse på dette, muligens i boken fra Sturmbannführer Frode Halle. Boken lånte jeg bort før jeg hadde lest den, men husker ikke hvem som var låntageren.

Under rekonstruksjonen av 10. kompani etter den 10/2, hadde jeg Oberscharführer Stolz, som også var i 10. i Auerbach og i Kroatia, en hyggelig kar, noe jeg tror de fleste som kjente ham er enige i. Hadde ham i litt eksersis i mellomtiden ca. 11/2 til 25/2. En gang som jeg ikke var "zackig" nok, sa ham: "Du har vært for lenge på permisjon, Glosli!" (Jeg fikk permisjon i okt. i Kroatia og gulsott hjemme, slik at jeg ble borte ca. 4 måneder.) Ellers fikk min gruppe ved rekonstruksjonen en gefreiter fra flyvåpenet til lagfører.

Oberscharführer Stock var sanitetsunderoffiser i Kroatia. Husker jeg der fikk trøbbel med det ene kneet mitt, hvorfor jeg besøkte ham. Han var vennlig innstilt og ville gi meg fri fra tjenesten noen dager. Jeg var naiv nok til å bemerke at vi knapt nok greide vaktjenesten med det antallet vi var, hvorpå han ble ergerlig på mitt svar og sa ganske brysk, at da fikk jeg fortsette med aktiv tjeneste. Tilbake hos lagleder von Barga (bror til kompanisjefen fra 1. bat.), spurte han om hva legen hadde sagt, så sa jeg at han hadde sagt jeg skulle være med i tjenesten i den grad det lot seg gjøre.

Unterscharführer Walther Diedrichs (var lagfører i Kraus's SMG-tropp (3. tropp) i Legionens Ersatzkompani). Martinius Hauglid, skriver at Diedrichs førte 3. tropp høsten 1944 og ble hardt såret i Kurland i oktober. Diedrichs adresse i dag er: Neue Dorfstr. 21, D-38315 Schladen.

Nest-siste eller siste natta i dorfen, hadde vi besøk av russiske småfly, kalt "Nähmaskiner" (lyden fra dem var som fra en symaskin eller kaffekvern). De slapp bomber over landsbyene hvor troppene losjerte, men vi var heldige, vår dorf ble ikke forsett med besøk den natten.. Ca. ved halvfem-tia om morgenen den 25., steg vi på lastebiler og fikk en kort kjøretur helt inntil en skogkant hvor vi startet med fremmarsj innover i skogen. Fienden var myknet til med artilleri. Men vi kom bare noen få meter innover i skogen før det begynte å smelle i trærne rundt oss. Russerne benyttet dum-dumkuler, dvs. på

spissen av geværammunisjonen, var det ingen stålmantel, slik at blyen deformerte seg ved treff, og det skjedde ved et ekstra smell. Når en ble truffet av disse kulene, rotet de til et forferdelig sår.

Jeg var annenskytter, men hadde fått en førsteskytter på mg'en som jeg ikke kjente fra tidligere, en kaldblodig trønder. Vi var vel kommet et par-tre hundre meter innover i skogen, da den første av våre ble såret. Det var en sanitetssoldat. Så ham en tyve-tredve meter foran til høyre for meg. Han skulle skjære seg en kvist av en liten bjerk. Jeg syntes han var dumdristig som sto oppreist så langt fremme, og ganske riktig, plutselig skrek han i og falt om. En staut kar med stavangerdialekt fikk ham på beina og vandret bakover med ham. Fikk senere vite at det var Roald Kongsbakk fra hjembygda mi. Kjente ham ikke direkte. Han hadde ikke vært i ersatzkompaniet. Der hadde jeg selv vært, og jeg kjente fra tidligere de tre rakstingene som hadde vært der, alle tre i første tropp, Leirrud, Østby og Myrás. (Ersatzkompaniet ble jo oppløst da regimentet ble satt opp i Auerbach.) Fikk senere høre at Kongsbakk døde på lasarettet i Reval (Tallinn). Kort tid senere ble jo dette lazarettet bombet av russerne og mange omkom der.

Vi kom oss noen meter fremover i løpet av dagen. Fiendens ild hadde hele dagen omtrent samme heftighet der jeg lå.

Min kamerat, Oddvar Moss, som jeg hadde reist sammen med hit fra urlaub, hadde kommet under troppsfører, understurmführer Dirks. Han hadde vi hatt i ersatzkompaniet sammen med kompanifører, Hauptsturmführer Dahm, Hauptscharführer Krauss, Oberscharführer Hans Twesman. U.st.f. Dirks hadde kommandert det laget som Oddvar var i til å storme en bunkers inne i skogen. Det hele var et vanvittig foretagende på grunn av skarpskytterne i trærne. Vi trodde senere at det var løytnantens idé for å skaffe seg ekstra ry. (Han ble senere grepet for feighet og kom i straffekompani - likeledes med Dahm og Krauss.)

Oddvar fikk et skudd fra en skarpskytter i et tre - i pannen på skrå over øyet, som han mistet.

Utover kvelden, i mørket, tiltok skytingen fra russerne, det var enormt hva de vasket oss av kuler og krutt. Tidligere på dagen var vi ikke så engstelige for skytingen deres, idet de skjøt for høyt, men nu hadde de lagt ned ilden, slik at de fleste av oss hadde den oppfatning at vi måtte ligge lavt. Ved siden av meg reiste en seg opp på kne. Hvorfor vet jeg ikke, jeg syntes det var helt nødvendig der og da, og han fikk da også et skudd i låret, skrek i og strakte seg rett ut. Han ynket seg og jeg forsto han var redd vi nå måtte trekke oss tilbake pga. den intense ilden. En tysk offiser som jeg ikke kjente, ba meg om å få ham vekk. Karen var stor og tung, så jeg fikk en folketysker fra Romania til å hjelpe meg. Vi tok en i hver arm og dro ham bakover. Vi råket da i gangestien hvor vi gikk på åtte falne som lå i en sirkel. Jeg måtte dra noen til side for å komme frem. Den sårede, som var hollender, sognet til 9. kompani hvor min bror var lagfører. Jeg spurte om han visste noe om Ivar, idet jeg ikke hadde hørt eller sett noe til ham siden vi begge var hjemme på perm. Han fortalte da at han hadde vært Ivars nestlagfører, og kunne fortelle at Ivar hadde fått en splint i hodet. "Jeg hjalp din bror den gangen, nå må du hjelpe meg tilbake!" bad han. Han hadde store smerter, og vi fikk tak i en pulk som vi fikk lagt ham i. Dro ham til forbindingsplassen, et telt som lå noen hundre meter bak fronten, nesten i skogkanten.

Teltet var forsynt med en operasjonsbenk i midten. Rundt langs veggene lå det tett med sårede. Her fikk jeg se en kjent fra ersatzkompaniet, en Hansen fra Oslo. Han var blek som et lik der han lå i sjokktilstand. Han kom også fra samme angrepet som Moss tok del i, og var blitt liggende i et vannhull. Hver gang han forsøkte å komme ut, hadde skarpskytterne tredd i aksjon. Mørket hadde vel til slutt reddet ham ut.

Vi fikk her beskjed om å bli med en ammunisjonsgruppe tilbake dagen etter og lå natten over i teltet. Hele neste dag gikk med til å vente på ammunisjonslaget. I mellomtiden kom det inn sårede og falne, falne som var stivfrosne og som rutsjet av kjelkene og bortover den glatte bakken. Et som sitter spikret fast i erindringen var en gefreiter fra flyvåpenet, som hadde et markert hull fra en uregelmessig granatsplint midt i pannen. Flyvåpendivisjonen som var satt inn her, hadde visstnok vært stasjonert i Norge en tid.

Etter mørkets frembrudd var ammunisjonstroppen satt opp, og vi gikk samme veien tilbake. Jeg kom omsider til mitt gamle lag, men trønderen bak maskingeværet var da borte. En folketysker hadde overtatt.

Natten gikk uten større ildgivning. Den tok til på morgenen ved syv-tiden. Mest var det da granatkasterne som tredd i aksjon. Mg-skytteren ble såret i høyre overarm av en granat, og jeg skulle ta over mg'en. En patron hadde satt seg fast i løpet for den forrige skytteren, og jeg arbeidet

for å få den ut da jeg hørte en ny granat kom. Hans Christian Hansen sto på knærne ved siden av meg. Jeg ba ham legge seg ned "for nå kommer det en!" Hansen hadde greid seg som en av tre i første kompani under tilbakemarsjen fra Leningrad. Han sto der på knærne, mens jeg som lå langstrakt skrek idet splinter gikk på tvers av nerver og blodårer i høyre overarm. Blodet pumpet ut nede ved jakkeermet, og jeg ba en rumener om å ta remmen til kokekaret mitt for å knyte til med den. Han sto imidlertid og glante uten å lee seg, slik at Hansen hjalp til med å dra ordentlig til på overarmen, slik at blodet stoppet. Kompanigefechtstand lå tilbake til høyre for oss. Det var et stort bombekrater hvor Hauptsturmführer Dahm sto pluss Unterscharführer Walter Diedrichs. Diedrichs hadde vært i Krauss's Smg-tropp i Ersatzkompaniet. Han sa til meg at det lille der var ikke noe videre: "Det tar bare noen dager innen du er o.k. igjen - kom da straks tilbake, gå ikke der å trykke bak linjene!" Dahm sa intet, han hadde nok ikke hatt noe mot et slikt "Heimatschuss".

Jeg vandret tilbake samme veien som jeg hadde trukket hollenderen og fikk en forbindelse inne i teltet. Utenfor fikk jeg straks skyss med to estlendere som kjørte spisslede med hest. Jeg kunne ikke forstå språket deres, men forsto at de stadig var i fraktfart med sårede. Kom til et lite skolehus hvor jeg straks ble tatt hånd om av tysk personell. De var i godt humør og sa at de straks skulle kurere meg for dette. Jeg fikk narkose og nesten alle splintene ble trukket ut, og såret ble fylt opp med en svær tampong og armen lagt i fatle. Jeg ble lagt på golvet i et rum i skolehuset. Der var det fullt rundt veggene av mere og mindre hardt sårede. Natten gikk med ynk og rop fra de verst sårede. En 16 år gammel russer lå der. Han ropte stadig etter vann, men var død innen morgenen.

Dagen etter ble vi fraktet til Taps stasjon hvor et langt tog med sårede ble satt opp, og vi fór straks sydover forbi Dorpat, gjennom Lettland. Det var en ubeskrivelig stemning på toget med stadige rop og ynk fra sårede, lukt av blod og eter, noen døde. Sykesøstre fór frem og tilbake og hjalp til så godt de kunne for å lindre elendigheten. Når en lå der og filosofiserte litt, fikk en for seg at verden var gal. Dette hadde menneskene drevet med siden Kain og Abels tid. Menneskene kunne ikke være riktig vel bevarte, denne dyrearten som er i stand til å tilintetgjøre hverandre. Hva positivt kommer det ut av slike voldelige konflikter? Politikken er ikke så tungtveiende at man skal bruke den til å sette i gang slikt som dette. Men det er tanker som vel bare kommer når en er midt oppe i elendigheten, det grusomme som maktjekket har satt i gang.

I en liten by i Litauen ble jeg lastet av. Toget gikk videre til Tyskland, men de som muligens kunne restaureres til ny innsats ble ikke kjørt så langt.

Jeg lå her omtrent en uke. Da ble det fastslått at armen min ikke ville bli brukbar i felten, radialisnerven var skadet og jeg kunne ikke løfte hånden i forhold til händleddet. Jeg ble lastet inn på et nytt lazarettog til Tyskland. Ferden gikk til byen Gotha i Thüringen. Derfra med en "Waldbahn", en smalsporet bane til en liten "Kurort" ved navn Friedrichroha, en idyllisk by i et praktfullt Thüringerlandskap.

Her lå jeg vel en måned, kortet tiden med å gå mye på kino og turer rundt i landsskapet. Ut i april ble jeg flyttet til Erfurt, Teillazarett II, Luisenschule. Her traff jeg tre unge gutter fra Wehrmacht, Luther fra Keiserslautern, Krähling fra Essen og Baumann som hadde bodd mesteparten av barndommen i London, idet han var sønn av en diplomat. Han hadde likt seg i London, og var lei over at det hadde blitt krig mellom engelskmenn og tyskere igjen. Krähling var begeistret over å ha truffet en nordmann. Han hadde spilt Peer Gynt på Stadtbühn i Essen. Han forsøkte å slipe av meg noe av mitt vulgære soldattysk i denne tiden, men tiden var vel for kort. Sammen dro vi alle fire på teater og så "Der Freischütz" - (Jegerbruden) av Carl Maria von Weber. Byen Erfurt var ennå ikke bombet, og vi hadde en fin tid her som minnet mere om et alle tiders ferieopphold enn et opphold i et land i stor-krig.

Helt overraskende kom min bror Ivar på besøk en dag. Han hadde med seg en journalist fra Berlin. Han skrev i et blad som ble utgitt i Berlin på norsk. Jeg kan idag ikke huske navnet på bladet, men vi fikk noen av våre opplevelser trykket i bladet, sammen med et bilde av oss to som ble tatt her i Erfurt. Ivar lå hos en privatfamilie i Reichenbach og hadde det som en sønn i huset sammen med to døtre der, som ikke var som søstre. Men en streng mamma passet på.

"UTSYN"

2. juni fikk jeg beskjed om å reise hjem. 4. juni dro jeg fra Berlin til Århus og kom 6. juni, invasjonsgenen, til Fredrikstad. Tenkte jeg straks skulle fått en permisjon hjem, men vi ble kjørt til Oslo og fikk opphold i en brakke på Frogner. Den 9. ringte jeg hjem. Dagen etter, den 10. kom det en mann og sa at mor døde om kvelden den 9. etter et hjerneslag. Samme dagen fikk en hjemmeværende bror beskjed om å møte i Bedriftsvernet. Dette var grupper som skulle passe industribedrifter for sabotasje av hjemmefronten. Mor var bare 60 år, men et arbeidssomt liv på en bondegård med seks sønner hadde sikkert vært mildt sagt krevende, dertil påkjeningene med tre sønner i krigen 1940, med senere en i tysk fangenskap og to sønner ved fronten. Den største innsats gjorde vel de to sønner som var hjemme og arbeidet for matproduksjonen i denne tid. Den 16. hadde vi begravelsen, og kapellet i Rakkestad var fylt til siste plass av naboer og kjente. Mange folte nok med henne, som hadde hatt seks galne sønner.

Håper noe kan være til hjelp. Hva jeg har skrevet, kan du bare benytte om det har noen hensikt eller betydning. Sender med bildet som ble tatt av Ivar og meg i Erfurt.

Med beste hilsen